

Asia: VN/26596/2025

Lausuntopyyntö; luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta (raskaus- ja perhevapaasyrjintä)

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne koskien tasa-arvolain 8 §:n muuttamista

Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry kiittää mahdollisuudesta lausua tasa-arvolain muuttamisesta raskaus- ja perhevapaasyrjintää koskien.

NYTKIS ry pitää pykälään 8 ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja nykyistä lainsäädäntöä vahvistavina ja selkeyttävinä. E erityisen tärkeänä NYTKIS ry näkee määräaikaisten työsuhteiden parempaa huomioimista lainsäädännössä, sillä usein juuri työuran alussa olevat työsuhteet ovat määräaikaisia. Tutkimusten perusteella raskaus- ja perhevapaasyrjintä usein korostuu juuri työuransa alussa olevien naisten kohdalla.

Samalla NYTKIS ry esittää huolensa siitä, että päivityksen sinänsä positiiviset vaikutukset jäävät melko kosmeettisiksi hallituksen muut lainsäädäntöuudistukset huomioiden. Hallitus on mm. helpottanut määräaikaisten työsuhteiden solmimista (Työ- ja elinkeinoministeriön luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/22728/2024), minkä on arveltu lisäävän raskaus- ja perhevapaasyrjintää ja heikentävän naisten asemaa työelämässä. On huolestuttavaa, että sinänsä positiivinen tasa-arvolain uudistaminen raskaus- ja perhevapaasyrjinnän osalta on vaarassa ainakin osittain vesittyä muiden lainsäädäntöhankkeiden johdosta.

Kommenttinne koskien tasa-arvolain 10 §:n muuttamista

NYTKIS ry pitää muutosta tasa-arvolain 10 §:n kannatettavana, syrjintää ennaltaehkäisevänä sekä vastuuta työnantajalta työnantajalle siirtävänä toimenpiteenä.

Kommenttinne koskien tasa-arvolain 12 §:n muuttamista

NYTKIS ry pitää muutosehdotusta oikeansuuntaisena ja tärkeänä. Kanneajan nostaminen yhdestä vuodesta kahteen parantaa huomattavasti raskaus- ja perhevapaasyrjintää kohdanneen mahdollisuutta hakea oikeutta, sillä oikeusprosessiin ryhtyminen vuoden aikana työhönottotilanteesta vaatisi huomattavia voimavaroja ja resursseja jo valmiiksi kuormittavassa tilanteessa ja vauva-ajan keskellä. Samalla NYTKIS ry muiden lausunnonantajien huomioon siitä, että erittäin suositeltavaa olisi pidentää kanneaikoja johdonmukaisesti kolmeen vuoteen EU:n palkka-avoimuusdirektiivin palkkasyrjintätilanteita koskevien kanteiden kanneajan mukaisesti. Syrjintäsuojan näkökulmasta olisi tärkeää, että tasa-arvolain mukaisissa syrjintätilanteissa olisi yhtenäinen kolmen vuoden kanneaika.

Lisäksi NYTKIS ry esittää huolensa siitä, että esityksessä ei ole otettu huomioon ehdotettuja muutoksia hyvityksen euromäärän nostamiseksi. Nykyiset hyvityskäytännöt ja hyvitysten suuruusluokka eivät riittävästi kuvasta ilmiön vakavuutta eivätkä itsessään kannusta työnantajia välttämään syrjintää.

Huomiot esityksen muuhun sisältöön

NYTKIS ry pitää erittäin tärkeänä, että hallitus on panostanut raskaus- ja perhevapaasyrjintään mm. erilaisten selvitysten ja lakiuudistusten muodossa. Suunta on ehdottomasti oikea, ja työtä lainsäädännön selkeyttämiseksi on jatkettava osana tasa-arvolain kokonaisuudistusta.

Raskaus- ja perhevapaasyrjinnässä on kyse keskeisestä työelämän tasa-arvokysymyksestä, joka vaikuttaa erityisesti nuoriin naisiin. Vuonna 2024 julkaistun Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan raskaana olleista oli kokenut raskaussyrjintää, siihen liittyvää pelkoa tai muita kielteisiä vaikutuksia, ja yli puolet jätti asiasta ilmoittamatta kokonaan. Yleisimpiä raskaussyrjinnän kokemukset ovat korkeasti koulutettujen, määräaikaisessa työsuhteessa olevien ja julkisella tai yksityisellä sektorilla työskentelevillä naisilla. Onkin erittäin huolestuttavaa, että hallitus on helpottanut määräaikaisten työsuhteiden solmimista siitä huolimatta, että uudistus tulee hyvin todennäköisesti lisäämään raskaus- ja perhevapaasyrjintää ja heikentämään naisten asemaa työelämässä.

NYTKIS ry korostaa myös risteävien erojen vaikutusten huomiointia raskaus- ja perhevapaasyrjinnästä puhuttaessa. Yllä mainitun STM:n selvityksen mukaan kokemukset raskaussyrjinnästä korostuvat nuorilla naisilla sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla henkilöillä. Nykyistä tasa-arvolakia on jo kauan kritisoitu siitä, että se asettaa rajoituksia lakia valvoville toimijoille (mm. tasa-arvovaltuutettu) niissä tapauksissa, kun syrjintäperusteena on sukupuolen lisäksi muita ominaisuuksia, esim. seksuaalisuus. Tasa-arvolain kokonaisuudistuksessa tasa-arvovaltuutetun toimivalta on taattava myös niissä tapauksissa, kun syrjintäperusteita on useita sukupuolen lisäksi, jotta laki palvelee myös haavoittuvassa asemassa olevia naisia.

Pelkkä lainsäädännön muutos ei riitä: raskaus- ja perhevapaasyrjintä on jo nyt kielletty laissa, mutta silti se on hälyttävän yleistä. NYTKIS korostaakin tietoisuuden levittämisen merkitystä raskaus- ja perhevapaasyrjinnästä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Työnantajien ymmärrystä heille

kuuluvista lakisääteisistä velvollisuuksista on lisättävä, ja toisaalta myös työntekijöiden tietoisuutta heidän omista oikeuksistaan on vahvistettava.

Anttonen Taru
Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry